

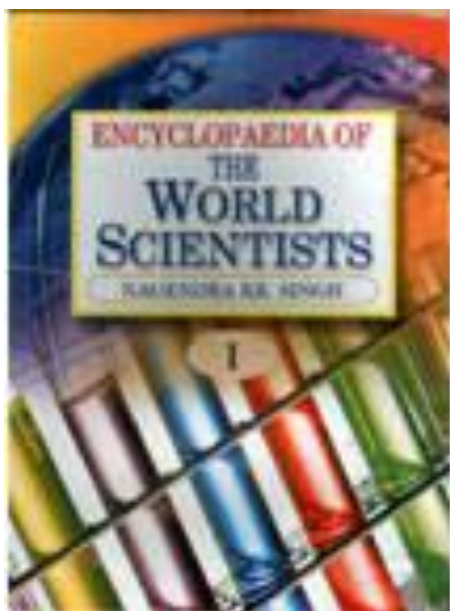
مرکز اطلاع رسانی و کتابخانه مرکزی

دانشگاه دینی و حقوقی

مرکز اطلاع رسانی و کتابخانه مرکزی:

مراجع لاتین (علوم انسانی؛ ۶)

محمود صدیقی

زمستان ۱۳۸۷

نکته دیگر در خصوص دانشمندان اسلامی شیوه تنظیم و ترتیب الفبایی این مدخل‌ها بر پایه اسم اشهر و آوردن «ال» یا «ابن» بر سر آن است که بدون در نظر گرفتن این حروف ردیف الفبایی خود ظاهر می‌شوند و البته مدخل ابن سینا (Avicenna) از این قاعده مستثنی است در ابتدای هر مجله فهرستی از عناوین همان جلد به چشم می‌خورد بطوریکه خواننده تنها ناگزیر به استفاده از همین فهرست برای بازیابی مدخل مورد نظر است و این مجموعه ده جلدی فاقد هر نوع نمایه (نمایه کلی، تفصیلی، اعلا و ...) چه در انتهای هر جلد یا به صورت جداگانه می‌باشد. افزون بر آن بر روی عطف جلد‌ها هم نشانه و حروفی که نمایانگر مدخل‌های مندرج هر جلد باشد نیز وجود ندارد. با وجود ادعای مولف مبنی بر استفاده از سیستم ارجاع متقاطع (cross references) در سراسر کتاب این نظام به طور فراگیر و یکپارچه مورد استفاده قرار نگرفته است. وجود تصاویر در منابع زندگینامه‌ای می‌تواند بر جذابیت آن بیافزاید که این دایره المعارف عاری از تصویر می‌باشد. در پایان هر مطلب صورتی از کتابشناسی تنظیم گردیده که منابع مورد استفاده نویسنده را تشکیل می‌دهد این فهرست خواننده را به منابع بیشتر و مهم‌تری رهنمون می‌سازد. افزون بر کتابشناسی و فهرست منابع، فهرستی از آثار مهم هر شخصیت در آخر هر مقاله به ترتیب تاریخ آن مقاله یا کتاب چاپ قابل مشاهده است.

سخن آخر اینکه ناشر این منبع در زمینه‌ها آثار

مرجع و معتبر از شهرت جهانی برخوردار نیست.

ساختار، شیوه تنظیم و نگاهی به برخی از مدخل‌های اسلامی و ایرانی

مدخل‌های دایره المعارف بر اساس نام خانوادگی و یا اسم اشهر افراد و شخصیت‌ها الفبایی و پس از ذکر تاریخ تولد و وفات هر یک ملیت آنان نیز قید می‌گردد در این مورد نکاتی چند پیرامون مدخل‌های اسلامی مطمح نظر می‌باشد بعنوان مثال ابن سینا (Avicenna 980-1037) «پزشک و فیلسوف عربی» معرفی شده است با وجودی که در متن به محل تولد وی در افشنه (Afshina) نزدیک بخارا (Bukhara) و نیز محل درگذشت وی یعنی همدان اشاره رفته است، اما هیچ ذکری از موفقیت جغرافیایی این مناطق در گذشته و حال و اینکه همدان و اصفهان متعلق به کدام کشور می‌باشد در میان نیست (ج ۱) همین مدخل با «سرشناسه ابن سینا» (Ibn sina) در محل الفبایی خود تکرار بخارا و افشنه جزوی از سرزمین ترکستان محسوب و ابن سینا ریاضی‌دان و منجم ترک قلمداد می‌شود (ج ۵) همچنین رازی (AL- Razi) «فیزیکدان و فیلسوف تهرانی» و ابوریحان بیرونی «منجم و ریاضی‌دان اسلامی» و خوارزمی «ریاضی‌دان و منجم عرب» معرفی شده‌اند. در بررسی این مدخل‌ها و در متن هر چند از کشورهایی مانند شوروی و افغانستان نام برده می‌شود اما باید دانست در روزگار پیشین همه این مناطق جزو خراسان بزرگ و ایران عهد اسلامی به شمار می‌آمده‌اند.

دایره المعارف دانشمندان جهان

Encyclopedia of the world scientists / Nagendra kr. Singh. New Delhi: A.P.H. Pub., 2004. 10.9.

دکتر ناجندرا سینگ (Nagendra kr. Singh) -

متولد ۱۹۶۳م - متخصص شرق شناسی است. او در حوزه تخصصی خود مقالاتی را در سطح بین‌المللی و داخلی به چاپ رسانیده است علاوه بر آن دانشنامه قرآن مجید در پنج جلد و دایره المعارف مسلمانان جهان (world muslims Encyclopaedia. Of the) در چهار جلد و زندگینامه مسلمانان را در پنج مجلد ویراستاری نموده است. اثر دیگر این مولف دانشنامه‌ای است با نام علوم و دانشمندان اسلامی (Ecylopaedia of is Islamic science and scientists) که به صورت مشترک ویراستاری آن را برعهده داشته است در این مجموعه ۳۰۲ شخصیت اسلامی به طور مفصل معرفی شده‌اند. می‌توان گفت مدخل‌های آن کم‌وبیش افراد و شخصیت‌هایی را تشکیل می‌دهد که زندگینامه آنها در اثر فوق بعنوان دانشمندان اسلامی و عربی به اختصار بیان شده است. همچنین وی سر ویراستار نشریه‌ای با نام بینش و بصیرت مذهبی در سطح جهان (Globel Religious vision) نیز می‌باشد.

دکتر سینگ در حال حاضر بعنوان رئیس یک مرکز بین‌المللی پیرامون مطالعات مذهبی در دهلی نو مشغول به کار است.

مجموعه ده جلدی دایره المعارف دانشمندان جهان

زندگینامه‌ها به طور کلی به دسته‌بندی‌های مختلف به لحاظ تعداد (فردی، جمعی) مکانی (جهانی، ملی، منطقه‌ای محلی و) زمانی (جاری، گذشته‌نگر) و همچنین از منظر محتوی به دو قسمت عمومی و حرفه‌ای یا موضوعی تقسیم می‌گردند. برخی از متخصصان معتقدند که باید میان سرگذشت و زندگینامه تفاوت قائل شد. زندگینامه شامل شرح احوال و گاه آثار افراد در قید حیات (who is who) می‌شود و سرگذشتنامه شرح احوال و گاه آثار درگذشتگان (معادل who was who) را در بر می‌گیرد.

مجموعه ده جلدی دایره المعارف دانشمندان جهان با توجه به توضیح فوق و انواع دسته‌بندی‌های زندگینامه به مکان و زمان خاصی محدود نیست. چنانکه از نام کتاب پیداست و نیز بنا به ادعای مولف در مقدمه، اثر وی جهانی و از نظر زمانی سراسر اعصار و قرون بشر متمدن را پوشش می‌دهد. در این منبع حدود ۴۰۰۰ مدخل از منابع مختلف همانند سرگذشتنامه‌ها و مجلات گوناگون انتخاب و به گونه ساده و قابل فهم برای عموم الفبایی و در دسترسی قرار گرفته‌اند.

نویسنده ضمن ارائه تاریخچه‌ای از سرگذشتنامه‌نویسی در جهان اعتقاد دارد که یک سرگذشتنامه نه تنها در حوزه ادب و هنر مطرح است بلکه علاوه بر آن بخشی از تاریخ نیز محسوب می‌شود.

به عبارت دیگر یک اثر از این نوع چنانچه ویژگی‌های تاریخی آن برجسته و متمایز شوند صورتی از تاریخ پدیدار می‌گردد. می‌توان گفت اگر زندگی شخصی را بازآفرینی نماید ادبیات، و هنگامی که جزئیاتی از زندگی را رقم زند تاریخ تلقی می‌گردد.

به هر روی سرگذشتنامه و تاریخ رابطه تنگاتنگی با یکدیگر دارند. همچنین می‌آورد که تلاش‌های اولیه در زمینه سرگذشت‌نامه نویسی توسط افرادی مانند پریکلز (pericles) و سوفوکلس (Sophocles) از قرن پنجم قبل از میلاد آغاز شده است و سپس در قرن اول و دوم میلادی در یونان و روم تکامل یافته است اثر پلوتارک (۱۲۵/۵۰م) با نام «حیات مردان نامی» بهترین نمونه سرگذشت‌نامه در قدیم شمرده شده است. در پایان دو نکته مورد تاکید قرار گرفته است: اول بازسازی زندگی شخصیت مورد نظر و دوم تاثیر آن فرد بر زمان خود و متقابلاً اثر زمان و جو حاکم بر شخصیت فرد که یک سرگذشتنامه باید این دو مطلب را فراروی داشته باشد.